

De Mooiste Gezichten van Zutphen

Michael van Berkum

De man die deze week centraal staat als Mooiste Gezicht van Zutphen beoefent een beroep waar veel muziek in zit en dat bovendien eeuwenoud is. Niet veel mensen beheersen dit ambacht zoals hij dat kan en ik mag je vertellen hoe hij zo ver is gekomen.

Hij is geboren in Den Haag in 1958 in een groot katholiek gezin van negen kinderen. Omdat zijn vader al vroeg overleed, ervaaarde hij zijn oudere broers en zussen als een soort ouders. Alle kinderen konden goed studeren en zodoende ging hij na de middelbare school medicijnen studeren in Groningen. Die stad vond hij heel leuk en beleefde er een fijne tijd. Tegen het einde van zijn studie begonnen de opleidingen dicht te slibben, wat nu haast ondenkbaar is. Dat speelde in de jaren tachtig. Na zijn studie werkte hij een tijd in Utrecht als arts op de KNO afdeling van een militair ziekenhuis. Met die ervaring raakte hij geïnteresseerd om de opleiding voor KNO arts te vervolgen maar dat lukte niet. En zo kwam hij terecht in de opleiding tot huisarts. Dat beviel hem eigenlijk niet goed.

In die tijd was hij al wel in zijn vrije tijd bezig met beeldhouwen en houtbewerking en dat smaakte naar meer. Op dat moment werkte hij als co-assistent op Groot Gaffel, de psychiatrische kliniek, maar woonde nog in Enschede. Hij ontmoette daar toen een verpleegster uit Zutphen met wie hij een relatie kreeg. Zo leerde hij Zutphen kennen en was hij gelijk geraakt. In die tijd bestond de

stad uit nog meer doorkijkjes met kleine ateliers en kleinschalige winkeltjes. Dat had op hem een ongelooflijke aantrekkingskracht en bedacht zich dat hij hier wilde wonen en werken.

Hij bouwde er zijn eerste instrument, een blokfluit, bij fluitenbouwer Jan Bouterse. Daarbij kwam hij in aanraking met een totaal andere wereld. Het haantjesgedrag dat er in de klinische wereld soms heerste, bestond hier helemaal niet, mensen hielpen elkaar verder in het maken van instrumenten. Vervolgens volgde hij de allereerste cursus in Nederland tot vioolbouwer, gegeven vanuit een amateurvereniging van musici, onder leiding van Kees Roos. Op dat moment was hij 24 jaar oud. Die cursus fascineerde hem dusdanig dat hij besloot het roer om te gooien. Wat leek het hem geweldig om dat als vak uit kunnen oefenen, en dat in Zutphen !

En zo verbrandde hij op een goede dag al zijn schepen achter zich , zegde alles op en koos met overtuiging voor een toekomst als vioolbouwer. Op dat moment waren er wel een aantal opleidingen in Europa, maar belandde hij in Groot Brittannië. Daar volgde hij een driejarige opleiding. Het ministerie van WVC gaf daar subsidie voor en zijn vriendin hielp hem met de rest van de kosten. Grappig detail is dat bij het ministerie iemand zat die over de subsidies ging en die vond dat de vioolbouwer als een door God gegeven geschenk moest worden beschouwd. En zo werd de financiële tegemoetkoming makkelijk gegeven.

Omdat hij daarvoor al vaak op reis was geweest door Engeland en er grote affiniteit mee had was het voor hem geen straf om er een poos te wonen. Tegelijk was het ook een periode waarin hij het land van een andere kant leerde kennen. Het was de periode van Thatcher, waarin de tegenstellingen tussen upperclass en lowerclass soms schrijnend zichtbaar waren. Het maakte dat hij later met andere ogen naar Nederland ging kijken: ons land was niet zo uniform en gemiddeld als hij altijd had gedacht. Het sociale karakter van ons land werd daardoor ineens meer zichtbaar voor hem.

Tijdens de opleiding kreeg je in het eerste jaar nieuwbouw van instrumenten, het tweede jaar reparatie en restauratie en derde jaar hetzelfde plus voorbereiding op het eindexamen. Hij vertelt me dat drie jaar eigenlijk kort is, je leert er de basisprincipes, maar de meeste mensen doen de werkelijke kennis pas op als je werkzaam bent bij een atelier.

Zo ging hij een poos werken in een atelier in Brussel en later in Amersfoort. Daar leerde hij het vak echt. Leren werken met mooie instrumenten, respect opbrengen voor oude instrumenten, de kneepjes van het vak, hij vertelt erover met een prachtig enthousiasme. Begin jaren negentig is hij langzaam gestart met het opbouwen van zijn eigen atelier in Zutphen. Eerst was dat parttime en uiteindelijk volledig. Al die tijd deed hij dat op de plek waar hij nog zit, aan de Waterstraat.

De keerzijde van zijn prachtige ambacht is dat er ook een zekere financiële onzekerheid bestaat, doordat je je eigen baas bent. Als arts dacht hij nooit na over inkomen maar dat is met een eigen atelier wel anders. Overigens speelde dat bij zijn keus helemaal geen rol: hij was enthousiast en ging ervoor, niet stilstaand bij het probleem in hoeverre je er je hypotheek van kon betalen. Achteraf bleek dat hij op een goed moment was begonnen op een prima plek.

En zo heeft hij vandaag de dag een bloeiend atelier waarin musici van binnen en buitenland hem weten te vinden om zijn kennis van violen en cello's. Zowel voor reparatie als nieuwbouw, advies bij de aanschaf van snaren maar ook de verhuur van instrumenten.

De vakman over wie ik dit mocht opschrijven is mijn buurman, maar bovenal de sympathieke vioolbouwer Michael van Berkum !